

Kapé 8. szám, 1995. február 23.

A mexikói pénzügyi krachot minden bizonnyal az előző kormány halogató gazdaságpolitikája okozta. Az USA gyors segítségnyújtása elsősorban saját befektetőinek védelmét szolgálja.

A mexikóvárosi repülőtéren nem hagyják bizonytalankodni az érkezőt. A táblákon kívül egy tisztviselő is „tereli” az átszállókat és érkezőket. Néhány lépéssel odébb újabb úr irányít a vámellenőrző pulthoz, s ezután még jön a piros-zöld lámpa.

Ha mindezen túljut az ember, elbúcsúzhat a targoncájától: a karanténon túl csak kézi erővel viheti csomagját. A hordárok szövetsége ugyanis kiharcolta, hogy a kiskocsit ne lehessen a taxiig tolni. Nincs menekvés, az első pesók a hordárok zsebébe vándorolnak.

A munkanélküliség hivatalosan nem éri el a 4 százalékot, de a túlfoglalkoztatás már itt is látható. Ugyanakkor a falvak indián lakosságát nehéz bevonni a statisztikai megfigyelésbe. Ez csak az egyik a hatalmas ország óriási ellentmondásai közül.

Új kormány, kemény lépések

„A vezetésem alatt álló kormány mindig igazat fog mondani, bármennyire kemény is lesz az” — mondta Ernesto Zedillo, a múlt év végén hivatalba lépett elnök. Karácsonyi ajándékkul 14 százalékkal leértékelték a pesót, majd bejelentette 11 pontos gazdasági válságkezelő programját.

Ezzel egy időben Chiapas államban a zapoték gerillák újra kiásták a harci bárdot. Egy csapásra összedőlni látszott a mexikói társadalmi-gazdasági csodapalota. A kormány kénytelen volt további 40 százalékkal leértékelni a pesót.

Zedillónak minden tehetségére szüksége lesz, hogy ebből a kutyaszorítóból kivezesse népét, s megmentse elnökségét. A két északi NAFTA (Észak-amerikai Szabadkereskedelmi Egyezmény)-testvér, az USA és Kanada azonnal segítségére sietett a bajba jutottnak, hiszen csak előre menekülhetnek. Jobb ma a hitel, mint holnap egy destabilizálódott Mexikó.

Összeállították a világ eddigi legnagyobb segélyprogramját, egy 50 milliárd dollárt meghaladó csomagot. Ebből 20 milliárdot az Egyesült Államok áll, az IMF (Nemzetközi Valutaalap) 17,8, a BIS (Nemzetközi Fizetések Bankja) 10, és néhány külföldi kereskedelmi bank további 3 milliárd dollárt ad a mexikói pénzügyi válság megoldására. Ez azonban elsősorban az amerikai befektetőknek jelent támaszt, hogy ne veszítsék el mexikói beruházásaikat.

Nyomasztó szociális költségek

Már a '80-as években komoly megszorító intézkedéseket léptettek életbe Mexikóban, hogy a korábbi elnökök populista gazdaságpolitikája — az állami túlköltekezés, az erőn felüli szociális intézmények — miatt felgyúlt államadósságot csökkentsék, és megfékezzék történelmük legmagasabb, 180 százalékos inflációját.

Átütemezték az adósságaikat, és nagyszabású liberalizációs programba kezdtek. Beléptek a GATT-ba (Általános Vámtarifa és Kereskedelmi Egyezmény), és nyitottá tették a gazdaságot.

Az inflációt sikerült egy számjegyre mérsékelniük. A gondok azonban nem szűntek meg, s a peso leértékelésének halogatása mögött ma már a korábbi elnöknek, Salinasnak a WTO (az ENSZ Világ Kereskedelmi Szervezete) vezérigazgatói székére irányuló szándékait sejtik.

Valószínűleg eljön majd az igazság pillanata, és a világ egyik leggazdagabb emberének tartott Salinasról kiderítik, hogy a privatizáció során ő sem járt rosszul. Amerikai vizsgálatok szerint a magánosított kereskedelmi bankok közül kilencnél voltak pénzmosási ügyek.

A szociális problémák kordában tartására a 26. éve megszakítás nélkül kormányzó Intézményes Forradalmi Párt (PRI) irányításával szociális paktumot kötöttek a szakszervezetekkel és a munkaadókkal. Ennek betartását most Zedillo is megígérte a kormány részéről.

Mexikóban a szociális fejlesztési minisztérium kezeli a költségvetési kiadások közel 30 százalékát. A Pronasol, a Nemzeti Szolidaritási Program keretén belül valósítják meg az infrastrukturális beruházásokat (út- és közműhálózat, öntözés).

Látványos eredményeik közé tartozik az elmúlt hat évben épült hatezer kilométer négysávos autópálya. A lakáskérdés csak a középosztálybeliek számára megoldott, bár a nemzeti munkáslakás-építési hitelprogram keretében nagyon sok lakás épül: a GDP több mint 3 százalékát fordítják erre. A népesség növekedésével azonban nem tudnak lépést tartani.

Jó jelként regisztrálták, hogy a GDP növekedése 1994-ben meghaladta a lakosság növekedési ütemét (1,8 százalék). Az utóbbi hat évben „csak” tízmillióval nőtt Mexikó népessége.

Az erőfeszítések ellenére nagy gond a vízellátás, a vízhiány. A főváros lakóinak 2 százaléka, körülbelül ötszázezer ember él folyóvíz nélkül, s ahol folyik, ott sem iható. Nagyon sok pénzt igényel a szociális háló, az alapvető élelmiszerek és a tömegközlekedés támogatása.

A lakosság körülbelül 30 százaléka él mezőgazdaságból, annak ellenére, hogy az ország területének csak 14 százaléka művelhető. Gabonából és babból önellátó az ország. Az elmúlt években kétszázezer hektárt tettek öntözhetővé.

Aszimmetrikus szabadkereskedelem

A kemény NAFTA-tárgyalások során az USA és Kanada elismerte Mexikó hátrányos helyzetét, és aszimmetrikussá tették a protekciónizmust: az északiak a mexikói termékek 80 százalékánál eltörölték a vámot, míg fordítva csak az áruk egyharmadánál.

Ezt az egyenlőtlenséget tízéves folyamat során számolják fel. A mexikói export az USA-ba 22 százalékkal, Kanadába 36 százalékkal emelkedett.

A nyitás a multiknak előnyös, de a mexikói kisvállalatok egy része lehúzhatja a redőnyt a dömping miatt.

Ernesto Zedillo biztosan nem lesz még egyszer elnök Mexikóban, mert az ottani alkotmány ezt kizárja. Viszont, ha ügyes, kitölti a hat évet. Bizonyára ezért nem halasztotta egy nappal sem tovább a népszerűtlen, drasztikus intézkedéseket. Tapasztalt gazdasági szakemberként már régen láthatta a kór okait.

A terápiára tizenegyféle gyógyszert írt fel, többek között a paktum és minimálbér betartását, új átképzési programokat, az állami szektor árainak csökkentését. Javítani akarja a folyó fizetési mérleget és lebegtetni a pesót, szigorítani a hitelpolitikát és folytatni a privatizációt.

Mindezt a NAFTA támogatásával és a saját valutatartalékok felhasználásával. Garanciának pedig ott a mexikói olajkincs. A kilencvenmilliós piac persze önmagában is kincsnek számít. Ezt a NAFTA-testvérek pontosan tudják.

Zétényi Zoltán

Messze van ide Mexikó

Dénes Judit, a mexikói nagykövetség kereskedelmi referense a Mexikói Külkereskedelmi Bank részére készít rövid piactanulmányokat. A közelmúltban a hazai sörpiacról kértek tájékoztatást. A mexikói Sepac cég energiaellátás vezérlésére szolgáló szoftvert szeretne eladni. Részt vett

a MÁV által a Budapest-Hegyeshalom vasútvonal korszerűsítésére kiírt pályázaton. A Transelektroval pedig harmadik piacon szeretnének együttműködni.

A NAFTA-n kívüli országok pedig olyan feltételekkel és konkurenciával találják magukat szembe Mexikóban, mintha az Egyesült Államokba exportálnának.

Mexikóváros egyik legnagyobb autós bevásárlóközpontjában az egyetlen magyar áru a konyakos meggy. Állítólag néha fölbukkan némi itóka is Pannóniából.

Fiszter Tamás, a Magyar Kereskedelmi Kirendeltség vezetője szerint 1993 volt a mélypont a két ország kereskedelmében. '94-ben lassú emelkedést tapasztaltak.

A korábbi években 4-6 millió dollárt tett ki a magyar kivitel. Az importunkat az határozta meg, hogy mennyi kávév tettünk Mexikóban. A magyar export döntő részét a gyógyszer (-alapanyag) adja. Volt olyan év, hogy a gyógyszer önmagában 5-6 milliót jelentett.

A hazai privatizáció az oda irányuló exportunkat hátrányosan érintette, hiszen a nemzetközi cégek leállították a saját termékükkel konkuráló magyar szállításokat (Tungsram, Ganz Árammérő).

A Zedillo-féle válságprogram kedvezményezi a külföldi beruházásokat, de államilag garantált keretszerződéseket nem kötnek. Minden a piaci versenytárgyalásokon dől el. Ez volt az egyik amerikai feltétel a NAFTA-tárgyalásokon.

Úgy látszik, kevés magyar döntéshozó szerzett kellemes élményeket Mexikóban, mert nem nagyon érdeklődnek a hazai cégek. '93-ban például a Mexikói Kereskedelmi Kamara bőkezű támogatásával magyar árubemutatót tartottak volna, de sajnos a Hungexpo nem talált elegendő magyar résztvevőt. A kiállítást le kellett mondani.

A magyar kivitel a gyógyszereken túl híradástechnikai cikkekből, gumipari termékekből, csapáglyakból, élelmiszerekből, bőrárúkból, CD-lemezekből, lenszövetből, porcelánárúkból és fotópapírból áll. A Medicor nem régen nyert egy tendert.

Tények és adatok

A GDP értéke 320 millió USD. Az évi növekedés 2,2 százalék (1994.1. félév). Az infláció mértéke 6,4 százalék (1994.1. félév). (1995-re 19 százalékos inflációt várnak.) A munkanélküliek aránya 3,7 százalék. Az export értéke 51,8 milliárd USD, az import 65,3 milliárd USD (1993). Az érkező külföldiek száma 6,6 millió (1993). A turizmus mérlege pozitív: 1,9 milliárd USD.

Forrás: INEQ - Mexican Bulletin of Statistical Information, 1994.